

RAAP-NOTITIE 4998

Plangebied Nijkerkerweg-Tolboom

Gemeente Barneveld

Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek (verkennend veldonderzoek)

Archeologisch Adviesbureau

6000 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Barneveld

Titel: Plangebied Nijkerkerweg-Tolboom, gemeente Barneveld; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennend veldonderzoek)

Status: eindversie

Datum: 28 januari 2015

Auteur: E. Goossens MA

Projectcode: BANT

Bestandsnaam: NO4998_BANT.docx

Projectleider: E. Goossens MA

Projectmedewerkers: niet van toepassing

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 64668

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: ir. E.H. Boshoven

Bevoegd gezag: gemeente Barneveld

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2015

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Barneveld heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in januari 2014 een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met een geplande bestemmingsplanwijziging aan de Nijkerkerweg nabij Barneveld in de gemeente Barneveld. Ter plekke wordt een tankstation gerealiseerd. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van door de gemeente Barneveld opgestelde verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek wordt gesteld dat de kans op het aantreffen van intacte archeologische resten zeer klein is. Resten van het middeleeuwse erf Surksom zijn niet aangetroffen. De kans dat voorgangers van het erf ter hoogte van het plangebied lagen, is, gezien de natte omstandigheden, klein. Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De bodem van het plangebied bestaat grotendeels uit een bouwvoor op verspoelde dekzanden. Een B-horizont is alleen in boring 5 aangetroffen.

Op basis van bovenstaande bevindingen wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Barneveld een selectiebe-sluit.

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van de gemeente Barneveld heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in januari 2014 een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met een geplande bestemmingsplanwijziging aan de Nijkerkerweg nabij Barneveld in de gemeente Barneveld (figuur 1). Ter plekke wordt een tankstation gerealiseerd. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van door de gemeente Barneveld opgestelde verwachting (Schut, 2013; zie bijlage 1) en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Gemeente: Barneveld

Plaats: Barneveld

Plangebied: Nijkerkerweg-Tolboom

Centrumcoördinaten: 167.363/462.529

Oppervlakte: 0,4 hectare!

Kaartblad: 32G

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 64668

1.3 Huidige en toekomstige situatie

Momenteel is het plangebied in gebruik als grasland. De gemeente heeft het voornemen een tankstation te realiseren. De verstoringsdiepte is nog niet bekend. Er wordt echter vanuit gegaan dat ter hoogte van de geplande bebouwing de bodemverstoringen dieper reiken dan het archeologisch relevante niveau (i.c. 30-70 cm -Mv).

1.4 Voorgaand bureauonderzoek

Het bureauonderzoek is uitgevoerd door P. Schut, regioarcheoloog van de gemeente Barneveld (Schut, 2013). Dit onderzoek is integraal opgenomen in dit rapport (als bijlage 1). Nader bureauonderzoek werd door de gemeente Barneveld niet wenselijk geacht en is derhalve niet uitgevoerd.

1.5 Onderzoeksofzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een verkennd veldonderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden.

2 Veldonderzoek

2.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een verkennend booronderzoek. Tijdens het veldonderzoek zijn vijf boringen verricht in een grid van 30 x 35 m (figuur 2). De boringen in een raai versprongen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstond. Er is geboord tot maximaal 1,2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met GPS ingemeten (x- en y-waarden). De z-waarden zijn bepaald aan de hand van het AHN 5 x 5 m grid. Vanwege het verkennende karakter van het veldonderzoek is het opgeboorde materiaal in het veld niet systematisch gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. De enige waarneming die is verricht, is een visuele controle van het materiaal tijdens het snijden van de boorkern.

De gehanteerde methode is geschikt voor het verifiëren van de gespecificeerde archeologische verwachting. De methode is niet geschikt voor het systematisch opsporen van de in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Laat Paleolithicum t/m Late Middeleeuwen (Tol e.a., 2004).

2.2 Resultaten

Bodem en geomorfologie

De ondergrond van het plangebied bestaat uit verspoeld dekzand. De top van dit pakket wordt gekenmerkt door matig siltig, zwak humeus, licht(bruin)grijs, ontijzerd, matig grof zand. Het pakket is circa 10 cm dik en gaat over in een pakket met grotendeels dezelfde kenmerken. Het onderliggende pakket bevat enkele ijzervlekken. De top van het bodempakket bestaat uit een bouwvoor, bestaande uit sterk humeus, matig siltig, donkergrijsbruin zand. Het pakket is gemiddeld 40 cm dik. Ter plekke is alleen in boring 5 een B-horizont waargenomen. In de overige boringen is deze opgenomen in de bouwvoor of niet ontwikkeld door de natte omstandigheden. De B-horizont bestaat uit matig siltig, zwak humeus, bruinigrijs zand met enkele ijzervlekken.

Archeologie

Hoewel het opsporen van archeologische vindplaatsen niet het primaire doel was van dit onderzoek is het boorresidu gecontroleerd op het voorkomen van archeologische indicatoren. In geen van de boringen zijn aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten aangetroffen. Er is sprake van relatief natte landschappelijke omstandigheden. Verspoelde dekzanden hebben een lage archeologische verwachting. Ook is de top van de potentiële archeologische laag (B-horizont) grotendeels verstoord. Al met al is de kans op het voorkomen van intacte archeologische resten in het plangebied nihil.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

Op basis van het uitgevoerde onderzoek wordt gesteld dat de kans op het aantreffen van intacte archeologische resten zeer klein is. Resten van het middeleeuwse erf Surksom (zie bijlage 1) zijn niet aangetroffen. De kans dat voorgangers van het erf ter hoogte van het plangebied lagen, is, gezien de natte omstandigheden, klein. Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De bodem van het plangebied bestaat grotendeels uit een bouwvoor op verspoelde dekzanden. Een B-horizont is alleen in boring 5 aangetroffen.

3.2 Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande bevindingen wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Barneveld een selectiebe-sluit.

Literatuur

- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104: classificatie van on-verharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Schut, P.**, 2013. *Advies archeologisch onderzoek Nijkerkerweg-Tolboom*.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IVO	Inventariserend VeldOnderzoek
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

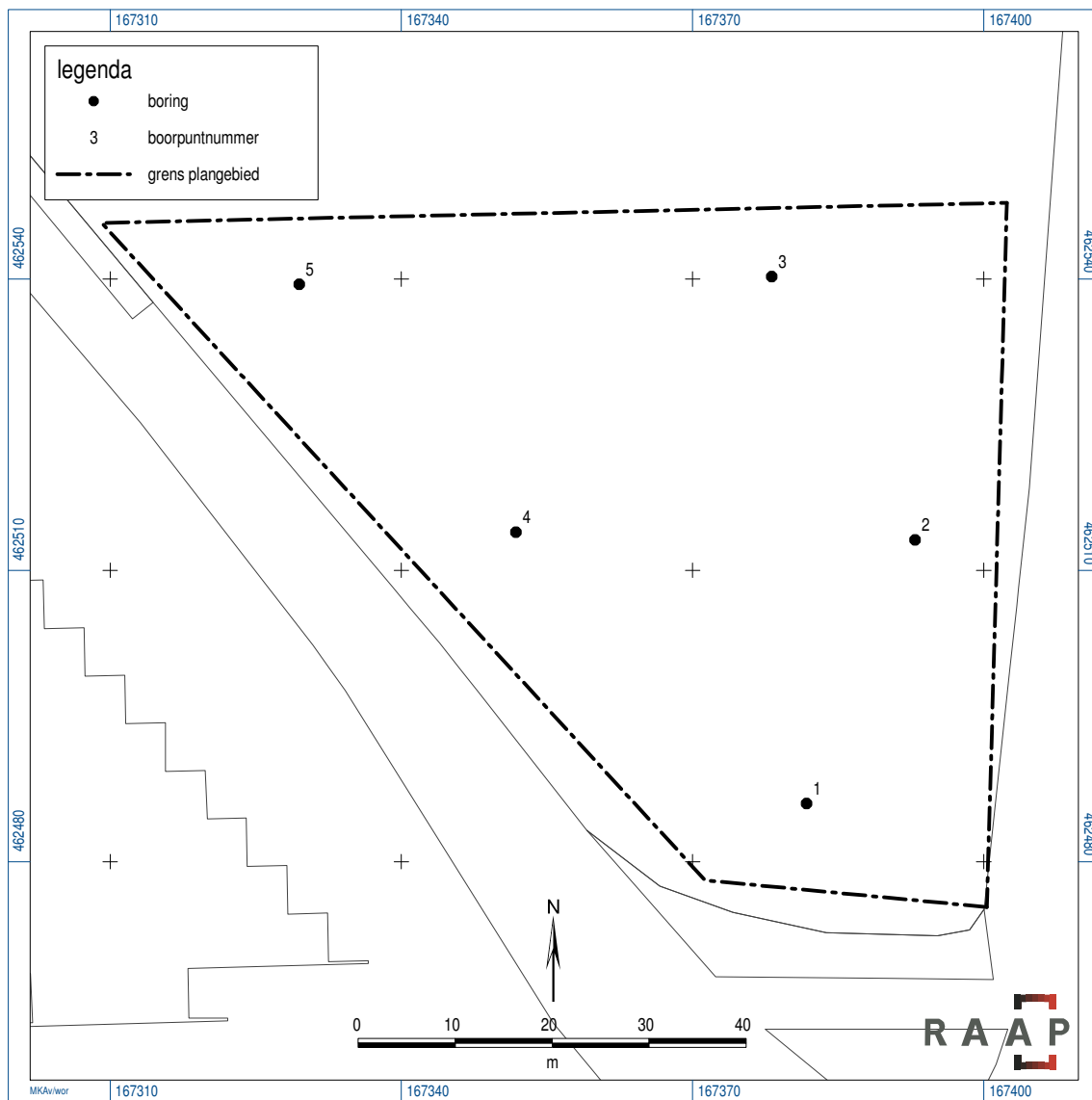
Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Bureauonderzoek P. Schut, 2013.

Bijlage 2. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Geologische perioden			Archeologische perioden			
Tijdvak	Chronozone	Datering	Tijdperk		Datering	
Holoceen	Laat Subatlanticum	1150 na Chr.	Recente tijd			
			Nieuwe tijd	C	1945	
				B	1850	
	A	1650				
	Vroeg Subatlanticum	0	Middeleeuwen	Laat B	1500	
				Laat A	1250	
				Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050
					C: Karolingische tijd	900
					B: Merovingisch tijd	725
					A: Volksverhuizingstijd	525
	Subboreaal	450 voor Chr.	Romeinse tijd	Laat	450	
				Midden	270	
				Vroeg	70 na Chr.	
Atlanticum	3700	IJzertijd	Vroeg	15 voor Chr.		
			Laat	250		
			Midden	500		
		Bronstijd	Vroeg	800		
			Laat	1100		
			Midden	1800		
		Mesolithicum (Nieuwe Steentijd)	Vroeg	2000		
Laat	2850					
Midden	4200					
Boreaal	7300	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Vroeg	4900/5300		
			Laat	6450		
			Midden	8640		
Preboreaal	8700		Vroeg	8640		
			Laat	9700		
			Midden	9700		
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Late Dryas	11.050		
			Allerød	11.500		
			Vroege Dryas	12.000		
			Bølling	12.500		
			Vroegste Dryas	13.500		
		Pleniglaciaal	Laat			
	Vroeg Glaciaal	Midden	Denekamp	30.500		
			Hengelo	60.000		
			Moershoofd	71.000		
			Odderade			
			Brørup			
	Saalien	Saalien II		114.000		
				126.000		
				236.000		
				241.000		
				241.000		
		Saalien I		322.000		
				336.000		
				384.000		
				416.000		
				462.000		
Elsterien						
Prehistorie		Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500		
			Jong B	16.000		
			Jong A	35.000		
			Midden	250.000		
			Oud			

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Bureauonderzoek P. Schut, 2013

Advies archeologisch onderzoek

Datum adviesaanvraag: 19 februari 2013

Datum advies: 21 februari 2013

Aanvrager: Vincent Bouma

- archeologisch onderzoek noodzakelijk

Locatiegegevens: Nijkerkerweg - Tolboom

Plaats

Adres

Motivatie: Het plan (2000 m2) ligt in een gebied met een middelhoge verwachting waar een ondergrens van 1000 m2 geldt.

Ten oosten van het plangebied (ca. 150 m) is in 2009 een onderzoek (ARC rapporten 2009-166) uitgevoerd waaruit blijkt dat in een bredere zone dan de beleidskaart aangeeft rekening gehouden moet worden met beekeerdgronden waarvoor een lage archeologische verwachting geldt. Alleen in het noordelijk deel en in een smalle zone in het zuidelijke deel bleek sprake te zijn van veldpodzolen. Een houtskoolfragment en een middeleeuwse scherf hebben vermoedelijk betrekking op het net ten oosten van dit plangebied liggende middeleeuwse erf Surksum.

Direct ten zuiden van de Thorbeckelaan (BAAC rapport V09.0125) heeft eveneens een onderzoek plaatsgevonden. De oorspronkelijke veldpodzolen bleken hier tot een diepte van 60 - 100 - mv te zijn verstoord.

De ligging in een gebied met verspoelde dekzanden dat bovendien grotendeels is verstoord door latere bodembewerkingen betekent dat feitelijk een lage verwachting is gerechtvaardigd. Ook uit diverse onderzoeken in de verdere omgeving blijken deze afzettingen na onderzoek geen archeologische resten te hebben opgeleverd.

Het AHN laat een lichte welving zien binnen het plangebied. Deze is naar alle waarschijnlijkheid echter ontstaan door een zeer beperkte plaggenbemesting (laarpodzol). Een en ander in overeenstemming met de bodemkaart (combinatie veldpodzol/enkeerd).

Echter het voormalige erf Surksom is de gebouwen van het HVC verdwenen. Het kan niet worden uitgesloten dat zich ook binnen het plangebied voorgangers van dit erf liggen. Aangezien dergelijk erven tot ca 1500 dikwijls binnen een klein gebied regelmatig werden verplaatst dient hiermee rekening te worden gehouden. Een onderzoek is daarom mede gelet op de omvang van het plan gerechtvaardigd.

Geadviseerd wordt om door middel van een verkennend booronderzoek vast te stellen in hoeverre er sprake is van een intact bodemprofiel. Indien dit het geval is, dient een karterend booronderzoek te worden uitgevoerd. Geadviseerd wordt om het eventuele karterende booronderzoek samen met het verkennende onderzoek uit te laten voeren.

Op basis van de resultaten van het onderzoek kan worden beoordeeld óf en zo ja welke vervolgonderzoeken noodzakelijk zijn.

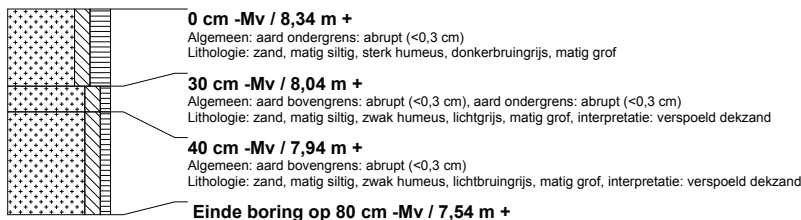
Beoordeeld door

P. Schut

Bijlage 2. Boorbeschrijvingen

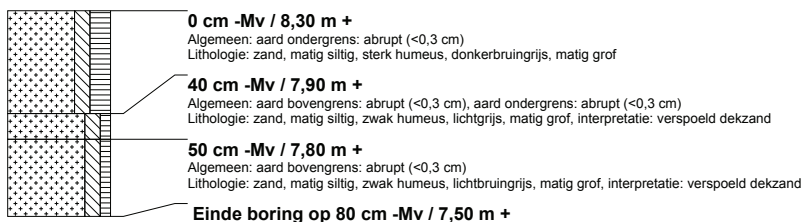
boring: BANT-1

beschrijver: EG, datum: 8-1-2015, X: 167.382, Y: 462.486, hoogte: 8,34, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Barneveld, plaatsnaam: Barneveld, opdrachtgever: Gemeente Barneveld, uitvoerder: RAAP Oost

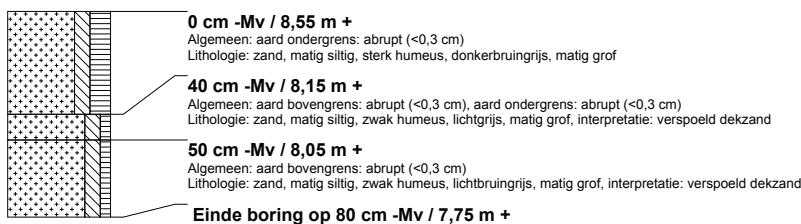
boring: BANT-2

beschrijver: EG, datum: 8-1-2015, X: 167.393, Y: 462.513, hoogte: 8,30, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Barneveld, plaatsnaam: Barneveld, opdrachtgever: Gemeente Barneveld, uitvoerder: RAAP Oost

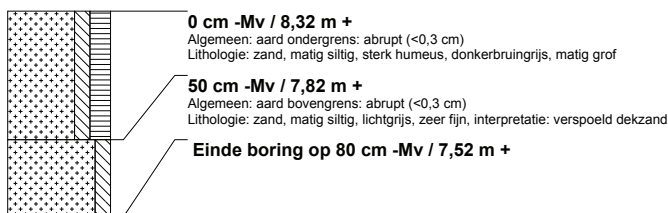
boring: BANT-3

beschrijver: EG, datum: 8-1-2015, X: 167.378, Y: 462.540, hoogte: 8,55, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Barneveld, plaatsnaam: Barneveld, opdrachtgever: Gemeente Barneveld, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BANT-4

beschrijver: EG, datum: 8-1-2015, X: 167.352, Y: 462.514, hoogte: 8,32, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Barneveld, plaatsnaam: Barneveld, opdrachtgever: Gemeente Barneveld, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BANT-5

beschrijver: EG, datum: 8-1-2015, X: 167.329, Y: 462.539, hoogte: 8,34, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Gelderland, gemeente: Barneveld, plaatsnaam: Barneveld, opdrachtgever: Gemeente Barneveld, uitvoerder: RAAP Oost

